

Przetłumaczono i opublikowano za zgodą Ośrodka Informacji ONZ w Warszawie z REPORT OF THE SECRETARY-GENERAL Disability inclusion in the United Nations system. W przypadku rozbieżności między wersjami językowymi wersja angielska ma pierwszeństwo. Tekst oryginalny: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/un_disability_inclusion_strategy_report_final.pdf; United Nations One United Nations Plaza New York, NY, 10017 USA disabilitystrategy@un.org

SPRAWOZDANIE SEKRETARZA GENERALNEGO

Włączanie osób niepełnosprawnych w systemie Narodów Zjednoczonych

Streszczenie

Wraz z przyjęciem Agendy Zrównoważonego Rozwoju 2030, państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych zobowiązały się do niepomijania nikogo, w tym osób niepełnosprawnych. Strategia Narodów Zjednoczonych na rzecz włączania osób niepełnosprawnych stanowi moje zobowiązanie do wspierania państw członkowskich w realizacji Agendy 2030 i wdrażaniu Konwencji na rzecz Praw Osób Niepełnosprawnych.

Inicjując w czerwcu 2019 r. Strategię, oświadczyłem, że Organizacja Narodów Zjednoczonych będzie dawać przykład oraz podnieść swoje standardy i wyniki w zakresie włączania osób niepełnosprawnych we wszystkie aspekty swojej pracy, począwszy od siedziby głównej, po działania terenowe. W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono pierwsze kroki, jakie poczyniono na rzecz osiągnięcia transformacji i trwałej zmiany na rzecz osób niepełnosprawnych w całym systemie Narodów Zjednoczonych.

W tym kontekście niniejszy raport ukazuje zauważalne postępy poczynione przez Organizację Narodów Zjednoczonych od momentu wdrożenia Strategii. Opiera się on na sprawozdaniach z postępu prac przedłożonych przez poszczególne podmioty ONZ zgodnie z ramami odpowiedzialności jednostek w ramach Strategii oraz w oparciu o karty wyników odpowiedzialności krajowych zespołów ONZ w zakresie inkluzji osób niepełnosprawnych, stanowiących pierwszy kompleksowy punkt odniesienia, na podstawie którego można ocenić postępy całego systemu. W sprawozdaniu zwrócono również uwagę na wyzwania i możliwości związane z włączeniem społecznym osób niepełnosprawnych, w tym te związane z chorobą COVID-19 oraz działaniami w zakresie reagowania na rzecz powrotu osób niepełnosprawnych do zdrowia. Zwrócono również uwagę na kluczowe obszary, w których konieczne są dalsze działania i ciągłe podejmowanie wysiłku, jak również wsparcie ze strony państw członkowskich.

Biorąc pod uwagę to, że Strategię zainicjowano dopiero w 2019 roku, niniejszy raport przedstawia wczesne wysiłki systemu podejmowane na rzecz budowania bardziej inkluzyjnej Organizacji Narodów Zjednoczonych dla osób z niepełnosprawnościami, przyczyniając się do powstawania bardziej włączającego, dostępnego i zrównoważonego świata dla wszystkich ludzi.

Wstęp

Niniejszy raport został przedłożony zgodnie z rezolucją **74/144** Zgromadzenia Ogólnego, w której zwrócono się do mnie o przedłożenie, w trakcie siedemdziesiątej piątej sesji, sprawozdania z postępów działań podjętych przez system Organizacji Narodów Zjednoczonych na rzecz włączania problematyki niepełnosprawności do głównego nurtu polityki, w tym wdrażania Strategii Narodów Zjednoczonych na rzecz włączania osób niepełnosprawnych.

Raport składa się z siedmiu części. Po wprowadzeniu, w rozdziale II przedstawiono przegląd postępów poczynionych w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych w zakresie inkluzji osób niepełnosprawnych, w tym przyjęcia Strategii. W rozdziale III przedstawiono sprawozdanie z pierwszego roku wdrażania Strategii na poziomie jednostkowym i krajowym. Reakcja na COVID-19 i wysiłki podejmowane na rzecz powrotu do zdrowia są przedmiotem rozdziału IV. Rozdział V omawia nadrzędne działania podejmowane na rzecz realizacji Strategii. W rozdziale VI zwrócono uwagę na wyzwania i możliwości, a wnioski i zalecenia do rozważenia przez Zgromadzenie Ogólne zostały zawarte w rozdziale VII.

Raport zawiera analizę danych otrzymanych z **57 jednostek Organizacji Narodów Zjednoczonych**¹, które złożyły sprawozdania zgodnie z ramami rozliczalności podmiotów w obrębie strategii oraz **siedmiu zespołów krajowych ONZ**, które wypełniły kartę wyników rozliczalności w zakresie inkluzji osób niepełnosprawnych w ramach jej ukierunkowanego wdrażania.

Wspieranie inkluzji osób niepełnosprawnych w systemie Narodów Zjednoczonych

Włączenie społeczne osób niepełnosprawnych jest niezbędnym warunkiem przestrzegania praw człowieka, zrównoważonego rozwoju oraz pokoju i bezpieczeństwa. Jest również kluczowe dla spełnienia obietnicy, by nie pozostawiać nikogo w tyle, zawartej w Agendzie 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju. Zobowiązanie do realizacji praw osób niepełnosprawnych jest nie tylko kwestią sprawiedliwości, ale jest to również inwestycja we wspólną przyszłość.

Jednak osoby niepełnosprawne nadal należą do grupy osób najbardziej wykluczonych ze społeczeństwa, w tym w dostępie do edukacji, opieki zdrowotnej i zatrudnienia oraz w uczestniczeniu w podejmowaniu decyzji politycznych. Stanowią one zróżnicowaną grupę osób, które mają różne dysfunkcje i wymagania w zakresie wsparcia i które w ciągu całego swojego życia napotykać na istotne bariery w korzystaniu z przysługujących im praw. Niektóre grupy doświadczają jeszcze większej

¹ W kontekście niniejszego raportu termin „jednostka/podmiot” odnosi się do głównych jednostek organizacyjnych Sekretariatu, funduszy i programów oraz innych organizacji systemu Narodów Zjednoczonych, w tym wyspecjalizowanych agencji i organizacji pokrewnych.

marginalizacji, na przykład kobiety, dzieci i starsze osoby niepełnosprawne, osoby głuchoniewidome oraz osoby z niepełnosprawnością intelektualną i psychospołeczną, które są bardziej narażone na wykluczenie, umieszczenie w placówkach opiekuńczych i które doświadczają wyższego poziomu przemocy, zaniedbań i nadużyć, w tym przemocy seksualnej i przemocy związanej z płcią.

Światowy kryzys związany z pandemią COVID-19 sprawił, że sytuacja osób niepełnosprawnych stała się bardziej widoczna. Jak podkreśliłem w swoim, wydanym w maju 2020 r.² podsumowaniu dotyczącym reagowania na COVID-19 z uwzględnieniem problematyki niepełnosprawności, osoby niepełnosprawne należą do najbardziej dotkniętych pandemią osób doświadczających wyższych wskaźników zakażeń i zgonów. Społeczno-ekonomiczne i humanitarne reperkusje pandemii pogłębiają istniejące wcześniej nierówności związane z niepełnosprawnością i grożą ich dalszym nasilaniem. Stąd też, na samym początku, w porozumieniu z osobami niepełnosprawnymi i reprezentującymi je organizacjami wezwałem do opracowania i wdrożenia środków reagowania i odbudowy uwzględniających osoby niepełnosprawne po to, by przyczynić się do rozwoju społeczeństw bardziej otwartych i dostępnych.

Niniejsze sprawozdanie z postępów prac pojawia się w krytycznym momencie, kiedy świat stoi w obliczu licznych i bezprecedensowych wyzwań oraz nowych możliwości. Jednocześnie w 2020 r. przypada 75. rocznica powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych i jej Karty. Jest to również rok, w którym rozpoczyna się dekada działań na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju. Począwszy od pierwszych rezolucji wydanych przez Zgromadzenie Ogólne oraz Radę Gospodarczą i Społeczną w latach 50. XX wieku do Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych, przyjętej w 2006 roku, system Organizacji Narodów Zjednoczonych i państwa członkowskie wielokrotnie potwierdzały swoje zaangażowanie na rzecz praw i inkluzji osób niepełnosprawnych. Wyraźne uwzględnienie osób niepełnosprawnych w całej Agendzie 2030, a następnie przyjęcie w 2019 roku pierwszej w historii rezolucji Rady Bezpieczeństwa w sprawie osób niepełnosprawnych w konfliktach zbrojnych (rezolucja **2475 (2019)**), wzmocniło zobowiązanie do służenia wszystkim narodom we wszelkich filarach Organizacji, co zostało określone w Karcie. Ponadto państwa członkowskie konsekwentnie dostrzegają potrzebę dalszego zwiększania przez Organizację Narodów Zjednoczonych dostępności i włączania problematyki niepełnosprawności do głównego nurtu polityki³.

Wzmóżona uwaga poświęcona osobom niepełnosprawnym w światowej agendzie ożywiła system Narodów Zjednoczonych i stworzyła podstawy do przyjęcia Strategii Narodów Zjednoczonych na rzecz włączania osób niepełnosprawnych⁴. Strategia ta zapewnia podstawy i niezbędne narzędzia dla znaczącego, trwałego i przekształca-

² Patrz: www.un.org/en/coronavirus/disability-inclusion

³ Patrz: Rezolucje Zgromadzenia Ogólnego **64/154, 66/229, 67/160, 70/145, 70/170, 72/162, 74/144 i 74/253**

⁴ Patrz: www.un.org/en/content/disabilitystrategy

jącego postępu w zakresie inkluzji osób niepełnosprawnych we wszystkich filarach, programach i operacjach Narodów Zjednoczonych, począwszy od Siedziby Głównej, po działania terenowe. Strategia jest kluczowym instrumentem umożliwiającym Organizacji Narodów Zjednoczonych wspieranie państw członkowskich w realizacji międzynarodowych zobowiązań w zakresie praw człowieka, rozwoju i zobowiązań humanitarnych. Jest również sposobem na zilustrowanie wysiłków podejmowanych na rzecz włączenia społecznego osób niepełnosprawnych na całym świecie.

Zapoczątkowana w czerwcu 2019 roku Strategia była wynikiem przeglądu podejścia do włączenia problematyki niepełnosprawności w całej Organizacji, podjętego w kwietniu 2018 roku. Jej opracowanie było prowadzone przez podgrupę roboczą ds. działań ogólnosystemowych Międzyagencyjnej Grupy Wsparcia ds. Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych i obejmowało udział prawie 60 podmiotów ONZ, sieci międzyagencyjnych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, a także konsultacje z państwami członkowskimi. Strategia została poddana dalszej walidacji w drodze badań pilotażowych z udziałem 21 podmiotów. Jest ona wzorowana na Ogólnosystemowym Planie Działania ONZ na rzecz Równości Płci i Równouprawnienia Kobiet.

Strategia jest pierwszym w historii ogólnosystemowym mechanizmem na rzecz inkluzji osób niepełnosprawnych w Organizacji Narodów Zjednoczonych i zapewnia konkretne ramy odpowiedzialności opracowane w celu przyspieszenia postępu i pomiaru zmian. Stanowi ucieleśnienie wizji ONZ na rzecz włączenia osób niepełnosprawnych oraz jest potwierdzeniem wspólnego zaangażowania na najwyższych szczeblach Organizacji. Określa również obszary i funkcje, na których Organizacja Narodów Zjednoczonych będzie się koncentrować po to, by osiągnąć cel, jakim jest włączenie społeczne osób niepełnosprawnych.

Ramy odpowiedzialności pozwalają śledzić proces wdrażania polityki w całym systemie. Ułatwiają one ocenę postępów i braków w pracy Organizacji Narodów Zjednoczonych nad włączaniem problematyki niepełnosprawności do głównego nurtu polityki z myślą o postępie w planowaniu i działaniach całego systemu, promowaniu synergii i ograniczaniu powielania. Ramy odpowiedzialności składają się z dwóch powiązanych ze sobą elementów: ram odpowiedzialności podmiotu oraz karty wyników zespołu krajowego ONZ w zakresie inkluzji osób niepełnosprawnych. Każdy z komponentów zawiera zestaw wspólnych wskaźników systemowych skoncentrowanych na czterech kluczowych obszarach: przywództwie, planowaniu strategicznym i zarządzaniu, włączeniu społecznym i kulturze organizacyjnej (zob. Ryc. 1).



Rycina I. Kluczowe obszary strategii

Biorąc pod uwagę to, że przywództwo ma kluczowe znaczenie dla powodzenia Strategii, wyznaczyłem Starszego Doradcę ds. Polityki w ramach Biura Wykonawczego Sekretarza Generalnego, którego zadaniem będzie zapewnianie wytycznych na wysokim szczeblu i wspieranie skoordynowanego wdrażania Strategii w całym systemie. Wspiera go niewielki, wyspecjalizowany zespół.

Z zadowoleniem przyjmuję poparcie dla Strategii wyrażone przez Państwa Członkowskie, w tym rezolucję **74/144** Zgromadzenia Ogólnego i rezolucję 43/23 Rady Praw Człowieka. Na znaczenie Strategii zwróciła również uwagę Rada Bezpieczeństwa w rezolucji **2475 (2019)**.

Wdrażanie Strategii Organizacji Narodów Zjednoczonych dotyczącej włączania osób niepełnosprawnych

Realizacja Strategii rozpoczęła się w czerwcu 2019 r. Jak w niej określono:

Termin „inkluzja osób niepełnosprawnych” odnosi się do znaczącego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w całej ich różnorodności, promowania i włączania ich praw do głównego nurtu prac Organizacji, opracowywania programów uwzględniających specyfikę problemu niepełnosprawności oraz uwzględniania perspektyw związanych z niepełnosprawnością, zgodnie z Konwencją o Prawach Osób Niepeł-

nosprawnych. Wymaga to opracowania i wdrożenia spójnego i systematycznego podejścia do włączenia problematyki niepełnosprawności we wszystkich obszarach działania i programowania, zarówno w wymiarze wewnętrznym, jak i zewnętrznym.

A

Sprawozdania bazowe

Poszczególne podmioty Organizacji Narodów Zjednoczonych zostały poproszone o przedłożenie raportów z postępów w realizacji Strategii na rok 2019. Wyniki przedstawione w niniejszym sprawozdaniu stanowią pierwszy kompleksowy punkt odniesienia w zakresie włączenia problematyki niepełnosprawności w systemie Narodów Zjednoczonych oraz podstawę, w oparciu o którą będą mierzone przyszłe wyniki Organizacji.

Biorąc pod uwagę, że poszczególne podmioty znajdują się w różnych punktach wyjścia w zakresie uwzględniania problematyki niepełnosprawności, wskaźniki ram odpowiedzialności podmiotów składają się z poziomów odniesienia w skali progresywnej, przy użyciu samooceny pięciopunktowego systemu ocen: „nie spełnia”, „zbliży się do spełnienia wymagań”, „spełnia wymagania”, „przekracza wymagania” i „nie dotyczy”. Ocena „spełnia wymagania” stanowi minimum, do którego wszystkie jednostki powinny dążyć, a z biegiem czasu powinny zobowiązać się do przekroczenia wymagań, zgodnie z dążeniem Organizacji do dawania przykładu. Oczekuje się, że poszczególne podmioty przedstawią dowody potwierdzające samoocenę i plany działania określające, w jaki sposób będą czynić postępy w zakresie inkluzji osób niepełnosprawnych oraz wskazujące obszary wymagające poprawy, harmonogramy i zakresy odpowiedzialności. Chociaż liczy się na to, że cały system Narodów Zjednoczonych będzie składał sprawozdania w oparciu o ramy, nie każdy wskaźnik ma zastosowanie do każdego podmiotu ze względu na różnorodność jego funkcji i struktur.

Sprawozdania przedłożyło łącznie 57 podmiotów: 36 jednostek Sekretariatu, w tym 4 komisje regionalne oraz 12 operacji pokojowych i specjalnych misji politycznych, 7 funduszy i programów, 7 wyspecjalizowanych agencji oraz 7 innych powią-

zanych podmiotów⁵. Jednostki składające sprawozdania zachęca się do publicznego udostępniania swoich raportów w dostępnych formatach. Wsparcie techniczne mające na celu zagwarantowanie dokładności i spójności wszystkich ocen zapewnił zespół Biura Wykonawczego Sekretarza Generalnego.

B

Odpowiedzialność na poziomie jednostki

Aby ułatwić przeprowadzenie analizy wydajności systemu, poszczególne podmioty podzielono na cztery kategorie na podstawie standardowego podziału organizacyjnego Organizacji Narodów Zjednoczonych i przeanalizowano w odniesieniu do czterech głównych obszarów funkcjonalnych ram rozliczalności oraz według wskaźników wykonania. Ze względu na ich szczególny charakter, operacje pokojowe i specjalne misje polityczne przeanalizowano oddzielnie.

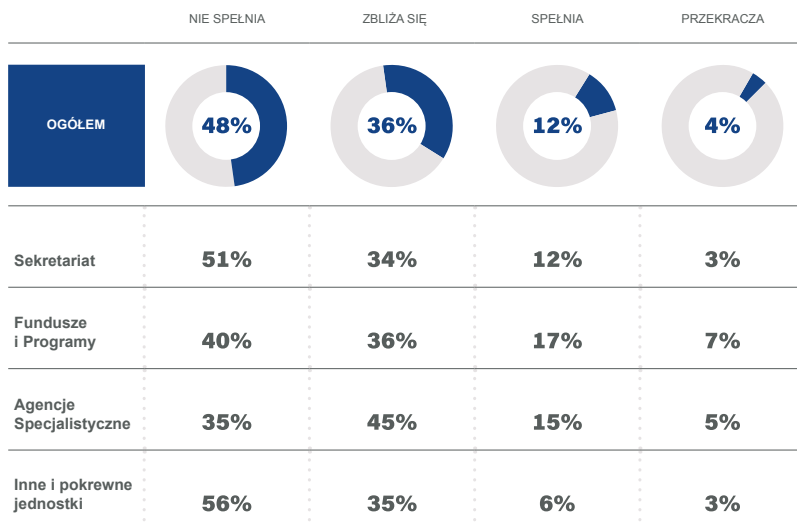
⁵ Podzielone na kategorie podmioty sprawozdawcze, w ramach których przeprowadzono analizę: (a) Sekretariat: Development Coordination Office, Department of Economic and Social Affairs, Department for General Assembly and Conference Management, Department of Global Communications, Department of Management Strategy, Policy and Compliance, Department of Operational Support, Department of Political and Peacebuilding Affairs/Department of Peace Operations, Department of Safety and Security, Economic Commission for Europe, Economic Commission for Latin America and the Caribbean, Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, Economic and Social Commission for Western Asia, Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, Office for Disarmament Affairs, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Office of Internal Oversight Services, Office of Legal Affairs, Office of the Special Adviser on Africa, Office of the Special Representative of the Secretary-General on Violence against Children, Office of the High Representative for the Least Developed Countries, Landlocked Developing Countries and Small Island Developing States, secretariat of the United Nations Framework Convention on Climate Change, United Nations Office for Disaster Risk Reduction, United Nations Office at Geneva, United Nations Office at Vienna/United Nations Office on Drugs and Crime, United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo, Office of the Special Envoy of the Secretary-General for the Great Lakes Region, United Nations Assistance Mission in Afghanistan, United Nations Assistance Mission for Iraq, United Nations Mission in South Sudan, United Nations Office for West Africa and the Sahel, United Nations Regional Centre for Preventive Diplomacy for Central Asia, Office of the United Nations Special Coordinator for Lebanon, United Nations Assistance Mission in Somalia, United Nations Support Office in Somalia, United Nations Verification Mission in Colombia i United Nations Truce Supervision Organization/Office of the United Nations Special Coordinator for the Middle East Peace Process; (b) fundusze i programy: United Nations Human Settlements Programme, United Nations Development Programme, United Nations Environment Programme, United Nations Population Fund, United Nations Children's Fund, United Nations Volunteers and World Food Programme; (c) agencje specjalne: Food and Agriculture Organization of the United Nations, International Civil Aviation Organization, International Labour Organization, International Telecommunication Union, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Universal Postal Union and World Health Organization i (d) inne i pokrewne podmioty: International Trade Centre, United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women, Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, United Nations Office for Project Services, United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East, International Organization for Migration i Joint United Nations Programme on HIV/AIDS.

1 Ogólna wydajność systemu Narodów Zjednoczonych

Dane wyjściowe wskazują, że podmioty Organizacji Narodów Zjednoczonych zaczęły podejmować prace na rzecz inkluzji osób niepełnosprawnych. Jednak większość z nich, aby spełnić wskaźniki efektywności, musi poprawić swoje działania. Ogółem, 48% jednostek systemu Organizacji Narodów Zjednoczonych nie spełnia wymagań, 36% zbliża się do nich, 12% je spełnia, a przekracza zaledwie 4% (patrz Ryc. II).

Obiecujące jest to, że fundusze i programy oraz wyspecjalizowane agencje spełniają lub przekraczają wymagania odpowiednio w 24% i 20%, co wskazuje na to, że podmioty te osiągają lepsze wyniki na rzecz włączania osób niepełnosprawnych. Ponadto zbliżają się one do spełnienia wymagań odpowiednio w 36% i 45%, co oznacza, że podjęły już one w tym zakresie pierwsze kroki.

Sekretariat spełnia lub przekracza wymagania w 15%, a w 51% ich nie spełnia. Mimo że w wielu dziedzinach wymagany jest postęp, Sekretariat zbliża się do spełnienia wymagań w 34%. W jego ramach niektóre departamenty, biura i komisje regionalne osiągają lepsze wyniki, spełniając lub przekraczając wymagania w 17% i zbliżając się do nich w 39%. Inne i powiązane podmioty w 9% spełniają lub przekraczają wymagania, a w 56% ich nie spełniają.



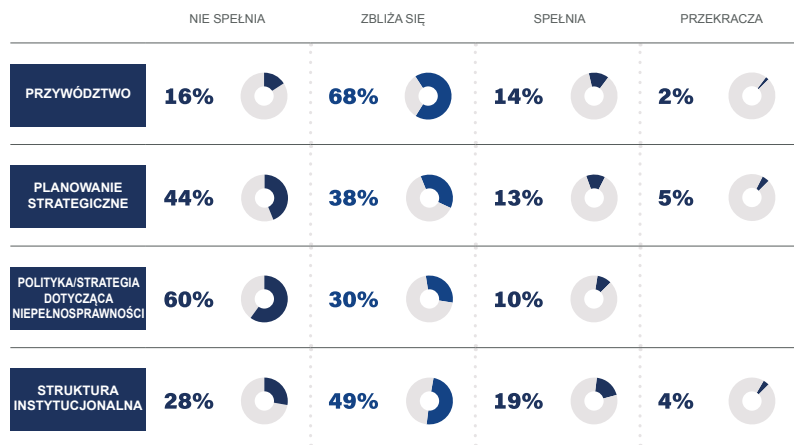
Rycina II. Ocena systemu Narodów Zjednoczonych według podmiotów (2019)

Najwyżej ocenionym wskaźnikiem efektywności były „inicjatywy wspólne”, w przypadku których 48% podmiotów ONZ spełniło lub przekroczyło wymagania, następnie „struktura instytucjonalna” (23%), „krajowe dokumenty programowe” (22%) i „dostępność” (21%). W przypadku pozostałych wskaźników odnotowano znacznie

niższe wartości, przy czym najwięcej ocen, gdzie nie spełniono wymogów, dotyczy takich wskaźników, jak: „zamówienia publiczne” (82%), „komunikacja” (72%) i „konsultacje z osobami niepełnosprawnymi” (69%). Wszystkie te obszary wymagają działań priorytetowych.

Przywództwo, planowanie strategiczne i zarządzanie

Udział liderów wyższego szczebla jest kluczowy dla pomyślnego wdrożenia Strategii, ponieważ jest on motorem napędowym zmian w całej Organizacji. Aby spełnić wymagania dotyczące wskaźnika „przywództwo”, muszą oni wykazać swoje zaangażowanie w działaniach na rzecz włączania osób niepełnosprawnych poprzez komunikację wewnętrzną i zewnętrzną, przegląd i rewizję polityk oraz strategii jednostki, a także ustanowienie mechanizmów odpowiedzialności. Podczas gdy 14% podmiotów spełnia wymagania w odniesieniu do tego wskaźnika, a tylko 2% je przekracza, fakt, że aż 68% podmiotów zbliża się do ich spełnienia sugeruje, że zaangażowanie liderów w inkluzję osób niepełnosprawnych wzrasta (patrz Ryc. III). Lepiej pod tym względem wypadają wyspecjalizowane agencje, fundusze i programy, które spełniają wymagania w 29%.



Rycina III. Przywództwo, planowanie strategiczne i zarządzanie
Ocena systemu Narodów Zjednoczonych według wskaźnika wyników (2019)

Aby spełnić wymagania dotyczące planowania strategicznego, poszczególne podmioty muszą w znaczący sposób włączyć problematykę inkluzji osób niepełnosprawnych do swoich dokumentów, w tym za pomocą wskaźników, w których dane są rozsegregowane według niepełnosprawności i płci. Podczas gdy 18% podmiotów uwzględniło włączanie osób niepełnosprawnych w swoich planach strategicznych, 44% nie spełnia wymagań dotyczących tego wskaźnika. Bardziej pozytywny jest fakt, że 38% podmiotów zbliża się do spełnienia wymagań, co oznacza, że ich zaangażo-

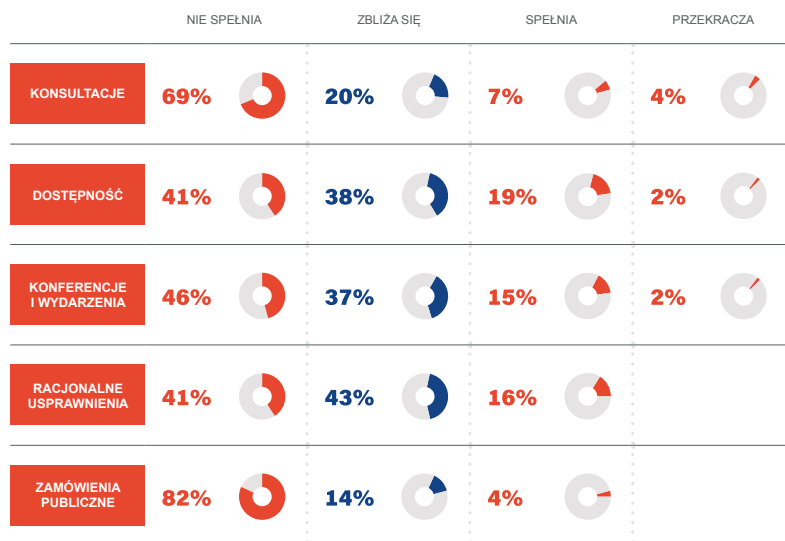
wanie jest wyraźnie określone w przeglądzie lub preambule ich głównego dokumentu dotyczącego planowania strategicznego. Co istotne, 29% funduszy i programów zgłosiło, że „przekracza wymagania”, a niektóre podmioty w swoich dokumentach strategicznych wyraźnie podkreśliły równość płci oraz wzmocnienie pozycji niepełnosprawnych kobiet i dziewcząt.

W ramach wskaźnika dotyczącego polityki i/lub strategii w zakresie niepełnosprawności, poszczególne podmioty zobowiązane są do posiadania polityki i/lub strategii w zakresie inkluzji osób niepełnosprawnych, przeprowadzania oceny dotyczącej jej realizacji oraz sprawdzania, czy organ zarządzający danego podmiotu otrzymuje okresowo sprawozdania z jej realizacji. Podmioty nie spełniają tych wymagań w 60% przypadków, a spełniają je w 10%. Budujące jest to, że 30% podmiotów zbliża się do spełniania wymagań, co oznacza, że opracowały one już konkretną politykę i/lub strategię. Fundusze i programy oraz inne i powiązane podmioty w wyższym stopniu spełniają wymagania (29%).

W odniesieniu do struktury instytucjonalnej wymaga się, aby podmioty posiadały jednostkę lub zatrudniały osobę dysponującą merytoryczną wiedzą na temat podejścia do kwestii niepełnosprawności opartego na prawach człowieka oraz sieć punktów kontaktowych ds. inkluzji osób niepełnosprawnych, z którą spotykałaby się przynajmniej raz w roku. Podczas gdy 72% podmiotów zgłosiło, że posiada taką jednostkę lub współpracuje z taką osobą, istnienie sieci punktów kontaktowych zgłosiło jedynie 23%, natomiast 28% podmiotów nie spełnia tych wymagań. Bez posiadania solidnej struktury instytucjonalnej podmioty najprawdopodobniej nie będą w stanie skutecznie wdrażać swoich polityk lub strategii w zakresie włączania społecznego osób niepełnosprawnych.

Włączenie społeczne

Ścisłe konsultacje z osobami niepełnosprawnymi i partnerstwo z organizacjami osób niepełnosprawnych mają kluczowe znaczenie dla inkluzji osób niepełnosprawnych. Mimo że podmioty informują o prowadzeniu takich konsultacji, w tym z osobami, które w większym stopniu doświadczają marginalizacji społecznej, takimi jak kobiety niepełnosprawne i osoby niepełnosprawne w kontekście pomocy humanitarnej, działania te nie były podejmowane w sposób systematyczny, włączający i dostępny. Dlatego też 69% podmiotów nie spełnia wymagań dotyczących tego wskaźnika, 20% zbliża się do nich, a 11% spełnia je lub przekracza (zob. Ryc. IV).



Rycina IV. Włączenie społeczne
Ocena systemu Narodów Zjednoczonych według wskaźnika wyników (2019)

Aby spełnić wymagania dotyczące wskaźnika dostępności, podmioty powinny przeprowadzić ocenę bazową oraz ustanowić i wdrożyć odpowiednią politykę. W przypadku tego wskaźnika 21% podmiotów spełnia lub przekracza wymagania, natomiast 41% ich nie spełnia. W przypadku podmiotów innych i powiązanych aż 72% nie spełnia tych wymagań. W odniesieniu do dostępności konferencji i wydarzeń, 37% podmiotów zbliża się do spełnienia wymagań, natomiast 17% spełnia je lub przekracza. Wyniki te potwierdzają ustalenia Wspólnej Jednostki Kontrolnej zawarte w raporcie dotyczącym zwiększania dostępności konferencji i spotkań dla osób z niepełnosprawnościami w ramach systemu Narodów Zjednoczonych (JIU/REP/2018/6).

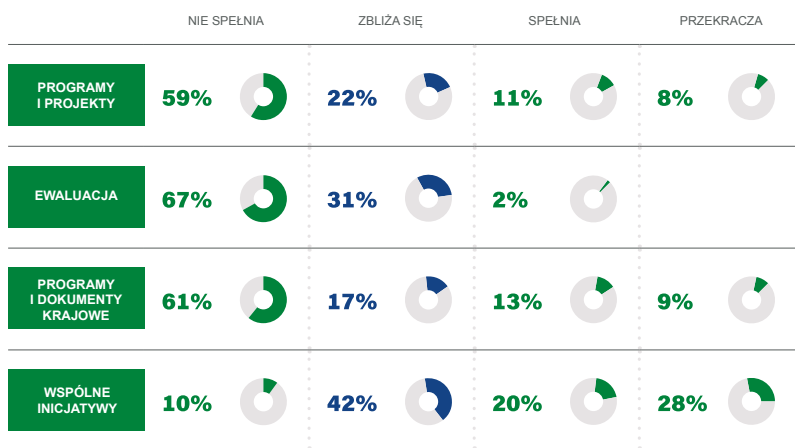
Racjonalne usprawnienia umożliwiają osobom niepełnosprawnym uczestnictwo i korzystanie z przysługujących im praw na równi z innymi w różnych kontekstach i miejscach, w tym w miejscach pracy biurowej, w budowaniu potencjału, podróżowaniu czy w udziale w spotkaniach i wydarzeniach. W odniesieniu do tego wskaźnika, łącznie 59% podmiotów albo opracowało politykę i/lub strategię dotyczącą racjonalnych usprawnień (16%) lub jest ona w trakcie opracowywania (43%). Warto zauważyć, że 57% funduszy i programów spełniło już wymagania dotyczące tego wskaźnika. Cztery podmioty utworzyły fundusz na rzecz racjonalnych usprawnień, co stanowi dobry przykład, który inne podmioty mogą naśladować.

Wskaźnik dotyczący zamówień publicznych wymaga od podmiotów zapewnienia dostępnych i uwzględniających osoby niepełnosprawne zamówień publicznych w ramach wszystkich programów i operacji. Organizacja Narodów Zjednoczonych, jako system, nie będzie w stanie zapewnić, że nabywane towary i usługi są dostępne

ne lub nie stwarzają nowych barier, ani że sam proces będzie niedostępny, jeżeli nie będzie dążyć do osiągnięcia wytyczonego celu. W przypadku tego wskaźnika 82% podmiotów nie spełnia wymagań, 14% zbliża się do nich, a tylko 4% je spełnia. Sekretariat podjął odpowiednie kroki przez uwzględnienie funkcji dostępności na stronie internetowej Wydziału Zamówień Publicznych Organizacji Narodów Zjednoczonych, co będzie miało wpływ na cały system ze względu na scentralizowany charakter systemu zamówień publicznych Organizacji Narodów Zjednoczonych. Środki te zapewniają osobom niepełnosprawnym łatwiejszy dostęp do potencjalnych ofert przetargowych Sekretariatu.

Programowanie

W ramach wskaźnika dotyczącego programów i projektów, poszczególne podmioty zobowiązane są do przyjęcia wytycznych dotyczących włączenia problematyki niepełnosprawności do głównego nurtu polityki przez cały cykl trwania programów i projektów oraz do osiągnięcia przez nich poziomu minimalnego. Wśród podmiotów realizujących programy i projekty 19% spełnia lub przekracza wymagania, a 22% się do nich zbliża (zob. Ryc. V). Inne podmioty nadal pozostają w tyle, bowiem 86% z nich nie spełnia wymagań. Dwie jednostki wdrożyły działania dotyczące niepełnosprawności, w celu monitorowania przeznaczonych na ten cel środków finansowych, umożliwiając sprawniejsze ich rozliczanie. W 2019 r. współpracowało ze sobą siedem podmiotów zajmujących się działaniami humanitarnymi, w celu zapewnienia włączenia osób niepełnosprawnych do planów reagowania humanitarne.



Rycina V. Programowanie
Ocena systemu Narodów Zjednoczonych według wskaźnika wyników (2019)

Poszczególne podmioty zobowiązane są do przyjęcia wytycznych dotyczących oceny uwzględniającej problematykę niepełnosprawności oraz do włączenia jej do

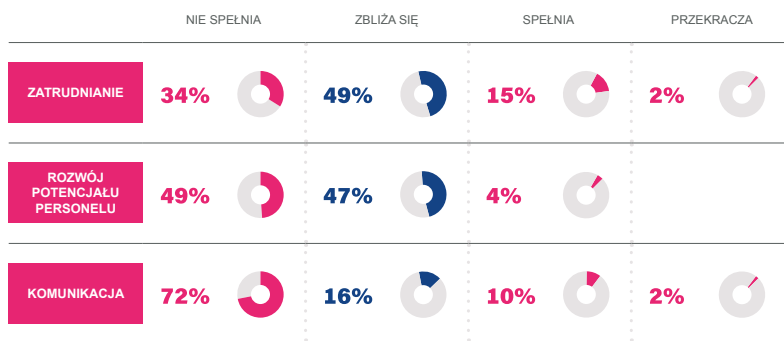
głównego nurtu swoich procesów ewaluacyjnych. W przypadku tego wskaźnika 67% podmiotów nie spełnia wymagań, 31% zbliża się do nich, a tylko jeden podmiot je spełnia. Wzmocnienie inkluzji osób niepełnosprawnych pomoże Organizacji Narodów Zjednoczonych w promowaniu odpowiedzialności instytucjonalnej i w procesie kształcenia.

W odniesieniu do dokumentów dotyczących programów krajowych, podmioty zobowiązane są do sporządzenia krajowych dokumentów programowych uwzględniających problematykę niepełnosprawności poprzez opracowanie wytycznych, włączenie jej do głównego nurtu polityki i zarządzanie wiedzą. W przypadku tego wskaźnika 22% podmiotów spełnia lub przekracza wymagania, a 17% już się do nich zbliża. Oznacza to, że ich wytyczne dotyczące dokumentów programowych w minimalnym stopniu uwzględniają problematykę niepełnosprawności. Na najbardziej zaawansowanym etapie znajdują się prace agencji specjalistycznych, bowiem 33% z nich spełnia lub przekracza wymagania.

Aby spełnić wymagania dotyczące wskaźnika wspólnych inicjatyw, dany podmiot musi być zaangażowany w co najmniej jeden wspólny program lub inicjatywę dotyczącą włączenia osób niepełnosprawnych oraz uczestniczyć w mechanizmach koordynacji międzyagencyjnej. W przypadku tego wskaźnika obserwuje się największe osiągnięcia w działaniach, bowiem 20% podmiotów spełniło wymagania, a 28% je przekroczyło. Wynik ten odzwierciedla pozytywną rolę, jaką odgrywają mechanizmy międzyagencyjne, takie jak Międzyagencyjna Grupa Wsparcia ds. Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych oraz Międzyagencyjny Zespół Zadaniowy Stałego Komitetu ds. Włączenia Osób Niepełnosprawnych w Działania Humanitarne, jak również Partnerstwo Narodów Zjednoczonych na rzecz Promowania Praw Osób Niepełnosprawnych.

Kultura organizacyjna

Wskaźnik zatrudnienia mierzy stopień inkluzji osób niepełnosprawnych w obszarze zasobów ludzkich, w tym polityki i strategii zatrudnienia, stopień zadowolenia i liczbę zatrudnionych osób niepełnosprawnych. W przypadku tego wskaźnika 15% podmiotów spełnia wymagania, a 2% je przekracza (zob. Ryc. VI). Mimo że 66% podmiotów przyjęło politykę lub strategię zatrudnienia pracowników niepełnosprawnych, to wiele z nich nie przeprowadziło jeszcze badań dotyczących poziomu satysfakcji lub, jeśli je przeprowadziło, pracownicy z niepełnosprawnościami zgłaszali niższy poziom satysfakcji w porównaniu do pracowników w pełni sprawnych. Przykładowo, przeprowadzona na poziomie Sekretariatu w 2019 r. ankieta dotycząca zaangażowania pracowników Organizacji Narodów Zjednoczonych zawierała pytanie o samoidentyfikację w zakresie niepełnosprawności. Otrzymane wyniki wskazały, że pracownicy, którzy postrzegali się jako osoby niepełnosprawne, byli w nieco mniejszym stopniu zadowoleni niż pozostali pracownicy. W przypadku tego wskaźnika 34% jednostek nie spełnia wymagań.



Rycina VI. Kultura organizacyjna
Ocena systemu Narodów Zjednoczonych według wskaźnika wyników (2019)

W odniesieniu do rozwoju potencjału personelu, poszczególne podmioty zobowiązane są do zapewnienia dostępności do szkoleń, działań edukacyjnych i zasobów dotyczących włączenia osób niepełnosprawnych dla pracowników na wszystkich szczeblach. W przypadku tego wskaźnika 4% podmiotów spełnia wymagania, co oznacza, że dla pracowników tych jednostek pomyślnie ukończenie tych szkoleń jest obowiązkowe. Tymczasem 49% jednostek nie spełnia wymagań, a 47% zapewnia dostęp do kształcenia i szkoleń, ale ich ukończenie nie jest obowiązkowe. Budowanie potencjału jest warunkiem wstępnym dla rozwoju i wdrażania polityk, strategii, programów i działań, które sprzyjają inkluzji osób niepełnosprawnych.

Aby spełnić wymagania dotyczące wskaźnika komunikacji, osoby niepełnosprawne muszą być uwzględnione w głównym nurcie komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej, a poszczególne podmioty muszą posiadać wytyczne lub procedury zapewniające, że wszelka komunikacja odbywa się z poszanowaniem ich praw. W tym zakresie podmioty mają przed sobą jeszcze wiele pracy, gdyż 72% nie spełnia wymagań, 10% je spełnia, a tylko 2% podmiotów je przekracza. Jednostki inne i powiązane pozostają daleko w tyle, bowiem 71% z nich nie spełnia wymagań.

2 Operacje pokojowe i specjalne misje polityczne

Operacje pokojowe i specjalne misje polityczne odgrywają kluczową rolę w pracy Organizacji Narodów Zjednoczonych na rzecz zapewnienia włączania osób niepełnosprawnych w sytuacjach konfliktowych i kryzysowych, podczas których osoby niepełnosprawne często znajdują się wśród osób najbardziej poszkodowanych i są zbyt często pomijane w wysiłkach podejmowanych na rzecz odbudowy i pojednania. W przeglądzie instytucjonalnym przeprowadzonym w ramach przygotowań do opracowania Strategii odnotowano dwa kluczowe obszary, w których istnieją wyraźne luki w zakresie inkluzji osób niepełnosprawnych. Należą do nich operacje zapewniające pokój i bezpieczeństwo oraz misje terenowe.

Do roku 2019 przedłożono sprawozdania z 12 operacji pokojowych i specjalnych misji politycznych, co stanowi 37,5% wszystkich działań terenowych. Z kilkoma wyjątkami, większość (67%) z nich wskazała, że nie spełnia wymagań dotyczących przedstawianych wskaźników. Otrzymane wyniki potwierdzają ustalenia przeglądu instytucjonalnego i ukazują pilną potrzebę zapewnienia większego wsparcia technicznego i skupienia się na sektorze związanym z zapewnieniem pokoju i bezpieczeństwa. Pomimo niższych ocen, niniejsze sprawozdanie pokazuje, że Strategia, w wielu przypadkach po raz pierwszy, stała się wyraźnym bodźcem do rozpoczęcia działań na rzecz włączenia społecznego osób niepełnosprawnych. Kilka misji opracowało konkretne plany działania po to, aby poprawić swoje wyniki w tym zakresie.

W wielu przypadkach Strategia po raz pierwszy stała się wyraźnym bodźcem do rozpoczęcia działań na rzecz włączenia społecznego osób niepełnosprawnych.

W przypadku przywództwa, planowania strategicznego i zarządzania, 62% misji terenowych nie spełnia wymagań, 28% się zbliża, a 10% spełnia je lub przekracza. Operacje pokojowe i specjalne misje polityczne osiągnęły najlepsze wyniki w odniesieniu do wskaźnika przywództwa, co świadczy o ich rosnącym zaangażowaniu w promowanie inkluzji osób niepełnosprawnych. Konieczne jest podejmowanie większych wysiłków, by spełnić wymagania w odniesieniu do wskaźnika dotyczącego polityki i/lub strategii ukierunkowanej na problematykę niepełnosprawności, ponieważ 82% operacji pokojowych i specjalnych misji politycznych ich nie spełnia.

W odniesieniu do włączenia społecznego, 9% misji terenowych spełnia lub przekracza wymagania, 26% zbliża się do nich, a 65% ich nie spełnia. W obszarze programowania 12% misji terenowych spełnia lub przekracza wymagania, 23% zbliża się do nich, a 65% ich nie spełnia. W zakresie kultury organizacyjnej 12% spełnia lub przekracza wymagania, a 76% ich nie spełnia, co oznacza, że konieczne jest pilne podjęcie działań w celu promowania inkluzji osób niepełnosprawnych w obszarze zatrudnienia, rozwoju potencjału personelu i komunikacji uwzględniającej osoby niepełnosprawne.

3 Plany działania mające na celu wzmocnienie inkluzji osób niepełnosprawnych

W prawie wszystkich przypadkach podmioty przedstawiły plany działania w odniesieniu do każdego wskaźnika. Potwierdza to znaczenie zasad rozliczalności Strategii dla zapoczątkowania i utrzymania tempa dalszych przemian w kierunku włączenia osób niepełnosprawnych. Świadczy to również o ich zaangażowaniu w działania mające na celu poprawę wyników w tym obszarze.

Patrząc całościowo, plany działania zawierają nowe fundamentalne zobowiązania w zakresie inkluzji osób niepełnosprawnych. Podmioty, w wielu przypadkach po raz pierwszy, planują opracowanie lub przyjęcie polityki i/lub strategii dotyczących problematyki niepełnosprawności, mających na celu utworzenie lub rozszerzenie sieci punktów kontaktowych i osób nadzorujących, przeprowadzenie podstawowych

ocen dotyczących dostępności, włączenie niepełnosprawności do kolejnego cyklu ewaluacji oraz uaktualnienie wytycznych związanych z komunikacją po to, by lepiej odzwierciedlały kwestię inkluzji osób niepełnosprawnych. Ponadto w swoich kolejnych dokumentach dotyczących planowania strategicznego różne podmioty planują uwzględnienie rekomendacji związanych z osobami niepełnosprawnymi. Wiele podmiotów przedstawiło informacje na temat prowadzonych prac na rzecz zapewnienia dostępności pomieszczeń, technologii teleinformatycznych oraz konferencji i wydarzeń zarówno w siedzibie głównej, jak i na szczeblu krajowym. Niektóre podmioty rozważają przeprowadzenie obowiązkowych dla wszystkich pracowników szkoleń w zakresie włączania osób niepełnosprawnych.

Sekretariat opracowuje i wdraża plany działania w wielu obszarach, które będą miały wpływ na cały system. W celu wspierania skoordynowanej realizacji wspólnych kwestii stworzono sieć Sekretariatu. W zmienionym podręczniku zamówień publicznych Organizacji Narodów Zjednoczonych wydanym w czerwcu 2020 r. zapewniono, że w rozsądnym zakresie nowo zakupione towary nie będą stwarzać nowych barier. Ponadto, poprzez wdrożenie e-przetargów, Organizacja będzie dążyć do udostępnienia osobom niepełnosprawnym procedur i dokumentów związanych z zamówieniami publicznymi po to, by umożliwić im udział w takich procesach. Rola Sieci Zamówień Publicznych Komitetu Wysokiego Szczebla ds. Zarządzania będzie kluczowa dla osiągnięcia trwałego sukcesu w zakresie tego wskaźnika.

Plany działania są bardzo zróżnicowane i można je ulepszyć, dlatego też konieczne jest podejmowanie większych wysiłków w celu zapewnienia, że są one precyzyjne i zrealizowane w określonych ramach czasowych. Potrzebne są również dalsze wytyczne, w szczególności te dotyczące opracowania planów działania w odniesieniu do strategii podmiotów ukierunkowanych na niepełnosprawność, które powinny stanowić plan włączenia społecznego, wykraczający poza bieżący cykl budżetowy. Dla większości operacji pokojowych i specjalnych misji politycznych jest to pierwszy raz, kiedy rozważają one inkluzję osób niepełnosprawnych w sposób systematyczny. Chociaż ich plany działania nie były zakrojone na bardzo szeroką skalę, to fakt, że je opracowały, wskazuje na pozytywny wpływ, jaki wywiera Strategia w obszarze, w którym inkluzja osób niepełnosprawnych tradycyjnie nie była brana pod uwagę.

C

Odpowiedzialność na poziomie zespołu krajowego Organizacji Narodów Zjednoczonych

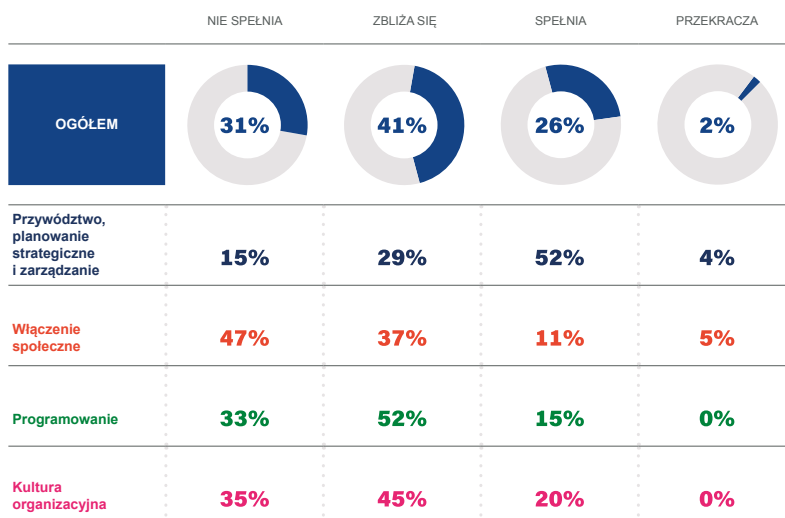
Karta wyników odpowiedzialności zespołu krajowego Narodów Zjednoczonych w zakresie inkluzji osób niepełnosprawnych jest kluczowym narzędziem służącym wdrażaniu Strategii na poziomie krajowym i raportowaniu postępów z jej realizacji.

Została ona opracowana w ramach konsultacji koordynowanych przez zespół Biura Sekretarza Generalnego i Biuro Koordynacji Rozwoju, dla których przeprowadzono procedury zatwierdzania na terenie Fidżi, Gwatemali, Malawi i w Tadżykistanie, we współpracy z zespołami krajowymi ONZ, przedstawicielami rządu i lokalnymi organizacjami osób niepełnosprawnych. Ww. Karta została zatwierdzona przez Grupę Narodów Zjednoczonych ds. Zrównoważonego Rozwoju, a obecnie trwają prace nad opracowaniem wytycznych technicznych, które mają wesprzeć jej wdrożenie w 2020 r.

Ze względu na fakt, że prace nad nią zostały sfinalizowane w czerwcu 2020 r., sprawozdawczość na poziomie krajowym za rok 2019 jest ograniczona do siedmiu (Benin, Gwatemala, Irak, Malawi, Namibia, Nepal i Wietnam) z 10 zespołów krajowych dobrowolnie uczestniczących w jej ukierunkowanym wdrożeniu, rozpoczętym w lipcu 2020 r. Ze względu na swoje położenie geograficzne oraz różnorodne konteksty i potrzeby do tego zadania zostały wybrane zespoły krajowe. W raporcie za rok 2021 weźmie udział ich większa liczba.

Zespoły krajowe Organizacji Narodów Zjednoczonych, które złożyły sprawozdania, wykazały wysoki poziom zaangażowania w realizację Strategii. Mimo że oceny mogą nie być reprezentatywne dla wszystkich, jednak pierwsze raporty stanowią dość dobry punkt wyjścia dla jej realizacji na poziomie krajowym. Generalnie 28% zespołów spełnia lub przekracza wymagania, 41% się do nich zbliża, a nie spełnia ich 31% (zob. Ryc. VII).

Najwyżej oceniony został obszar przywództwa, planowania strategicznego i zarządzania – zespoły krajowe spełniły lub przekroczyły wymagania w 56% przypadków w odniesieniu do czterech wskaźników. Z drugiej strony, obszar dotyczący włączenia społecznego uzyskał najniższe oceny, bowiem w 47% procentach przypadków ich nie spełniono. Co istotne, zespoły krajowe podejmują działania na rzecz włączenia problematyki niepełnosprawności do głównego nurtu swoich ram współpracy, ale nadal istnieje potrzeba zintensyfikowania prac na rzecz osiągnięcia lepszych wyników. Zespoły krajowe podejmują również kroki w celu przeprowadzenia konsultacji z osobami niepełnosprawnymi i reprezentującymi je organizacjami, w tym w zakresie gotowości humanitarnej, reagowania i odbudowy.



Rycina VII. Ocena systemu Narodów Zjednoczonych według obszarów kluczowych (2019)

Mimo że wstępne wyniki są zachęcające, konieczne będzie udzielanie wsparcia technicznego zespołom krajowym ONZ, mającym mniejsze doświadczenie w zakresie inkluzji osób niepełnosprawnych. Należy zwrócić większą uwagę na zatrudnianie osób niepełnosprawnych i rozwój zdolności personelu, co jest kluczowe dla zapewnienia zmiany kultury i sposobu myślenia w odniesieniu do włączenia osób niepełnosprawnych we wszystkich obszarach Strategii. Przykładowo, jak wynika ze sprawozdania przedłożonego przez jeden z zespołów krajowych, zatrudnienie niepełnosprawnego członka personelu skłoniło go do wprowadzenia racjonalnych usprawnień. Po przeprowadzeniu oceny sytuacji wyjściowej oczekuje się, że zespoły krajowe opracują plany działania w celu systematycznego wdrażania założeń Strategii, które też określą praktyczne punkty wejścia oraz krótko- i długoterminowe działania mające na celu osiągnięcie postępu w zakresie inkluzji osób niepełnosprawnych.

Reakcja na pandemię COVID-19 i wysiłki na rzecz powrotu do zdrowia

W wyniku realizacji Strategii system Narodów Zjednoczonych w szybszy sposób skoordynował i zidentyfikował kluczowe punkty wejścia oraz podjął starania na rzecz włączenia osób niepełnosprawnych w działania związane z reagowaniem na pandemię COVID-19 i wysiłkami podejmowanymi na rzecz powrotu do zdrowia. Włączenie problematyki niepełnosprawności zostało uwzględnione w trzech punktach: reakcji w zakresie zdrowia, reakcji humanitarnej i społeczno-ekonomicznej oraz w procesie

powrotu do zdrowia. Podmioty składające sprawozdania z postępów realizacji Strategii przedstawiły również dane na temat postępowania na rzecz włączania osób niepełnosprawnych w związku z pandemią COVID-19, jak również w odniesieniu do przyszłych działań.

W wytycznych na temat polityki w zakresie działań związanych z pandemią COVID-19, uwzględniającej problematykę niepełnosprawności, przedstawione zostały kluczowe działania i zalecenia, które mają sprawić, by wysiłki podejmowane na rzecz powrotu do zdrowia uwzględniały osoby niepełnosprawne. Zostały one opracowane we współpracy z wieloma podmiotami i Specjalnym Sprawozdawcą ds. Osób Niepełnosprawnych oraz w porozumieniu z Międzynarodowym Sojuszem w sprawie Niepełnosprawności (*International Disability Alliance*). Niniejsze wytyczne zostały upowszechnione w dostępnych formatach, w tym w postaci międzynarodowej interpretacji znaków języka migowego, w formacie ePub i w formatach łatwych do czytania, a poparło je we wspólnym oświadczeniu 146 państw członkowskich i państw obserwatorów. Podmioty Organizacji Narodów Zjednoczonych opracowały również swoje własne komunikaty polityczne, w których zawarto analizy dotyczące różnorodnych skutków, jakie wywiera pandemia COVID-19 na osoby niepełnosprawne i które zawierają odpowiednie informacje i porady dotyczące dziedzin, w których się specjalizują.

Po ich opublikowaniu mój Starszy Doradca ds. Polityki powołał nadzwyczajną, tymczasową grupę roboczą ds. działań w zakresie reagowania i na rzecz powrotu do zdrowia w związku z pandemią COVID-19, uwzględniającą osoby niepełnosprawne. W jej skład wchodzi ponad 30 podmiotów Organizacji Narodów Zjednoczonych, Bank Światowy, mój Specjalny Sprawozdawca ds. Praw Osób Niepełnosprawnych i Dostępności, Specjalny Sprawozdawca ds. Osób Niepełnosprawnych, Międzynarodowy Sojusz w sprawie Niepełnosprawności oraz Międzynarodowe Konsorcjum Niepełnosprawności i Rozwoju. Zadaniem tej grupy jest określenie priorytetów i punktów wyjścia w celu wzmocnienia włączenia problematyki niepełnosprawności do głównego nurtu działań związanych z reagowaniem na pandemię COVID-19 i wysiłków podejmowanych na rzecz powrotu do zdrowia zarówno w siedzibie głównej, jak i na szczeblu krajowym.

Zdefiniowano cztery obszary robocze, które objęły: finansowanie, reagowanie i powrót do zdrowia, reagowanie i odbudowę społeczno-gospodarczą oraz reagowanie i odbudowę humanitarną. Grupa robocza zajmująca się procesem finansowania współpracuje ze Zbiorowym Funduszem Powierniczym na rzecz COVID-19, aby zapewnić włączenie problematyki niepełnosprawności do głównego nurtu inicjatyw, które wspiera. Pozostałe grupy opracowały praktyczne narzędzia służące monitorowaniu procesu inkluzji osób niepełnosprawnych.

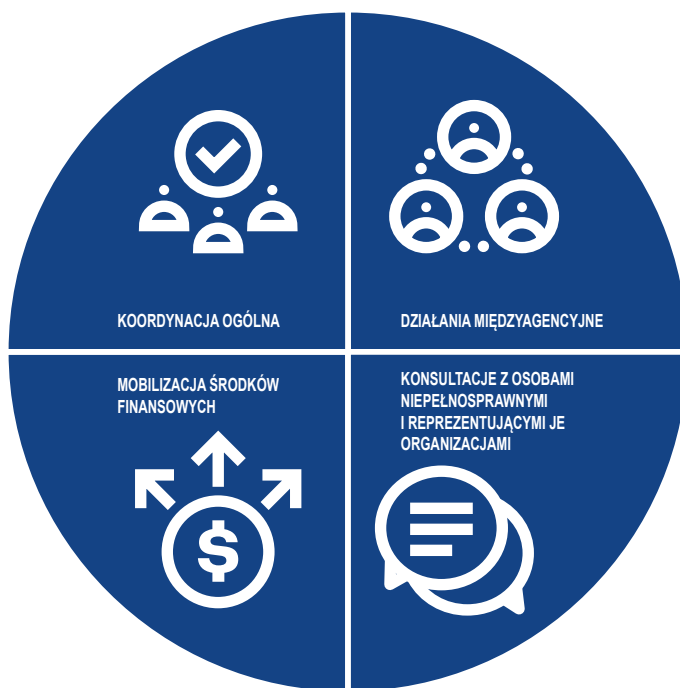
Organizacja Narodów Zjednoczonych na całym świecie zmobilizowała również swoje łańcuchy dostaw, zasoby, wiedzę fachową i możliwości po to, by wesprzeć działania podejmowane na rzecz reagowania na pandemię COVID-19, uwzględnia-

jące osoby niepełnosprawne. Obejmują one konferencje i seminaria online, pomoc techniczną, rzecznictwo, działania zwiększające świadomość, w tym poprzez opracowywanie dostępnych materiałów, oraz monitorowanie. Na portalu ONZ dotyczącym pandemii COVID-19 znajduje się **specjalna strona internetowa poświęcona wysiłkom podejmowanym na rzecz reagowania i powrotu do zdrowia osób niepełnosprawnych**, na której można znaleźć informacje dotyczące strategicznych zasobów, opracowane przez podmioty Organizacji Narodów Zjednoczonych w celu wspierania włączenia problematyki niepełnosprawności w ww. działania.

Ponadto zespoły krajowe ONZ aktywnie uczestniczyły w procesie budowania zdolności służb i społeczeństw na rzecz zapobiegania przemocy wobec osób niepełnosprawnych, w szczególności niepełnosprawnych kobiet i dziewcząt oraz do proponowania wprowadzenia rozwiązań zmniejszających zwiększone ryzyko zarażenia się koronawirusem osób niepełnosprawnych. Partnerstwo Organizacji Narodów Zjednoczonych na rzecz Promowania Praw Osób Niepełnosprawnych wspiera działania w zakresie reagowania na pandemię COVID-19 i powrotu do zdrowia osób niepełnosprawnych poprzez opracowanie globalnego wspólnego programu wspierającego działania krajowe w ponad 20 państwach oraz przez udzielanie pomocy technicznej i finansowej ponad 15 trwającym programom.

Działania nadrzędne

Mimo że podmioty i zespoły krajowe składają sprawozdania zgodnie z ramami odpowiedzialności, skuteczna realizacja założeń Strategii zależy również od ogólnej koordynacji i synergistycznych działań w ramach sieci i mechanizmów międzyagencyjnych.



Koordinacja ogólna

Skoordynowane wdrażanie Strategii w ramach całej Organizacji zostało ułatwione poprzez takie działania, jak: mobilizacja i podtrzymywanie zaangażowania przywódców, ustanowienie solidnego mechanizmu koordynacji między poszczególnymi podmiotami, zapewnienie pomocy technicznej podmiotom i w terenie oraz zaangażowanie w komunikację i działania zewnętrzne w celu podniesienia świadomości na temat Strategii, zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz organizacji.

Jednym z podstawowych czynników napędzających dynamiczny rozwój Strategii było zaangażowanie przywódców. Aby je wspierać, w sierpniu 2019 r. do wszystkich przywódców wyższego szczebla ONZ wystosowałem memorandum, w którym przedstawiłem Strategię jako imperatyw operacyjny, mający na celu wzmocnienie i modernizację Organizacji po to, by stała się ona otwarta na wszystkich. We wrześniu 2019 r. i w lutym 2020 r. zorganizowano dwa spotkania, w których uczestniczyło kierownictwo podmiotów, w celu omówienia znaczenia przyjęcia wspólnego podejścia do realizacji Strategii, aby przewyciężyć wyzwania operacyjne i te związane ze środkami finansowymi, wzajemnie wykorzystać mocne strony i uniknąć powielania działań. W listopadzie 2019 r. odbyła się również specjalna, globalna sesja poświęcona realizacji Strategii, w której wzięli udział koordynatorzy ds. rezydentów.

Aby wesprzeć wdrażanie założeń Strategii, w procesie szeroko zakrojonych konsultacji opracowano wytyczne techniczne na temat sprawozdawczości w ramach

każdego wskaźnika rozliczalności, które rozpowszechniono wśród poszczególnych podmiotów. W razie potrzeby bezpośrednio udzielono pomocy technicznej podmiotom i zespołom krajowym, a także zorganizowano ukierunkowane spotkania online mające na celu zwiększenie świadomości i wiedzy na temat elementów Strategii. Ustanowiono również sieć krajowych punktów kontaktowych ONZ, która podlega koordynacji Biura Wykonawczego Sekretarza Generalnego i Biura Koordynacji Rozwoju.

Stworzono też specjalną, dostępną stronę internetową poświęconą Strategii, na której jest ona dostępna we wszystkich językach Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz w wielu dostępnych formatach, w tym w formacie ePub i formacie łatwym do czytania. Funkcje dostępności, takie jak napisy i międzynarodowa interpretacja znaków migowych, coraz częściej włączane są do przekazów wideo ONZ. Wraz z Zastępcą Sekretarza Generalnego staram się również zwracać uwagę na sytuację osób niepełnosprawnych i podkreślać znaczenie kwestii inkluzji społecznej osób niepełnosprawnych.

Odbływały się również regularne spotkania informacyjne z państwami członkowskimi i organizacjami osób niepełnosprawnych, zarówno na poziomie globalnym, jak i krajowym. Podczas oficjalnych misji terenowych spotykam się z podmiotami realizującymi programy promujące inkluzję osób niepełnosprawnych. Dzięki temu zaangażowaniu widoczna jest rosnąca gotowość państw członkowskich, darczyńców i organizacji społeczeństwa obywatelskiego do aktywnego wspierania włączania osób niepełnosprawnych i przyczyniania się do osiągnięcia konkretnych wyników.

Działania międzyagencyjne

Sieć punktów kontaktowych składająca się z ponad 57 podmiotów zapewnia skoordynowaną realizację Strategii w całej organizacji; co 3 miesiące spotykają się one w celu wymiany praktycznych doświadczeń i specjalistycznej wiedzy, a także organizują spotkania *ad hoc* dotyczące różnorodnych kwestii tematycznych i rozwoju zdolności. Niniejsza Sieć odegrała kluczową rolę w ustanowieniu szybkich i skoordynowanych działań systemowych w celu przyspieszenia procesu włączania osób niepełnosprawnych w działania dotyczące reagowania i powrotu do zdrowia w związku z pandemią COVID-19. Niniejsza sieć służy także wspieraniu większego ząębienia się z agendami dotyczącymi płci i wieku oraz zapewnieniu uwzględniania problematyki niepełnosprawności w pracach Organizacji Narodów Zjednoczonych, na przykład w kontekście rozwoju i pomocy humanitarnej. Biuro ds. Koordynacji Rozwoju odegrało również kluczową rolę w procesie koordynacji poszczególnych działań, ułatwiając zaangażowanie i wkład Grupy Narodów Zjednoczonych ds. Zrównoważonego Rozwoju, koordynatorów krajowych i zespołów krajowych ONZ w proces wdrażania Strategii w ramach systemu rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz wspierając włączenie Strategii do odpowiednich wytycznych, ram i systemów Grupy ds. Zrównoważonego Rozwoju.

Kontynuowano współpracę z wieloma międzyagencyjnymi sieciami Komitetu Wysokiego Szczebla ds. Zarządzania, takimi jak Sieć Zamówień Publicznych, Grupa ds. Oceny Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz Sieć Zasobów Ludzkich, w celu włączenia problematyki niepełnosprawności do swoich wytycznych i procedur. Międzyagencyjna Sieć Zarządzania Bezpieczeństwem opracowała projekt wytycznych dotyczących zarządzania bezpieczeństwem i niepełnosprawnością dla systemu zarządzania bezpieczeństwem Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Międzyagencyjna Grupa ds. Wsparcia Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych, przy wsparciu Partnerstwa Narodów Zjednoczonych na rzecz Promowania Praw Osób Niepełnosprawnych, odegrała ważną rolę w opracowaniu Strategii i nadal będzie pełnić ważną funkcję w procesie propagowania, programowania i osiągania włączenia społecznego osób niepełnosprawnych. Partnerstwo, będące Zbiorowym Funduszem Powierniczym, wspiera wdrażanie Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych oraz realizację włączających Celów Zrównoważonego Rozwoju na poziomie krajowym, regionalnym i światowym. Do tej pory w jego ramach sfinansowano 50 wspólnych programów w ponad 40 krajach.

Mobilizacja środków finansowych

Strategia wzywa do przeznaczenia odpowiednich funduszy na inkluzję osób niepełnosprawnych, co wiąże się z przesunięciem bieżących środków finansowych zgodnie z oczekiwanymi wynikami i przydzieleniem, w razie potrzeby, dodatkowych funduszy. Istnieją możliwości podjęcia działań, które sprawią, że mechanizmy budżetowania, zamówień publicznych i monitorowania wydatków będą w większym stopniu uwzględniały problematykę niepełnosprawności, co niekoniecznie będzie wymagało dodatkowych środków finansowych, zatem ich brak nie powinien być pretekstem do tego, by nie czynić postępów. Niemniej jednak proces sprawozdawczy ujawnił, że potrzebne są również bardziej ukierunkowane fundusze, które należy przeznaczyć na inkluzję osób niepełnosprawnych, ponieważ znaczna liczba podmiotów zgłosiła, że nie dysponuje wystarczającymi środkami, aby poczynić postępy określone w Strategii, w szczególności w odniesieniu do dostępności, zatrudnienia, racjonalnych usprawnień i rozwoju potencjału personelu.

Na poziomie ogólnej koordynacji wsparcie pozabudżetowe, w pierwszym roku udzielone w celu wspierania wdrażania Strategii, umożliwiło utworzenie niewielkiego zespołu ds. niepełnosprawności w ramach Biura Wykonawczego Sekretarza Generalnego, co było korzystne dla całego ww. procesu. Wspomniany zespół nadal odgrywa niezastąpioną rolę w zapewnianiu podmiotom wsparcia technicznego i kierowaniu procesem wdrażania, co będzie wymagało odnowienia środków finansowych. W związku z tym z zadowoleniem przyjmując stałe wsparcie i zaangażowanie państw członkowskich w realizację Strategii, w tym przez organy zarządzające systemem Narodów Zjednoczonych oraz poprzez przydział funduszy budżetowych i pozabudżetowych.

Konsultacje z osobami niepełnosprawnymi i reprezentującymi je organizacjami

Kluczem do Strategii i odniesienia sukcesu w procesie jej realizacji jest znaczący udział i partnerstwo z osobami niepełnosprawnymi i reprezentującymi je organizacjami. Osoby niepełnosprawne są uznawane przez Strategię za aktorów zmian, którzy posiadają unikalną wiedzę i doświadczenie związane z niepełnosprawnością. Ścisłe konsultacje z nimi i reprezentującymi je organizacjami oraz aktywne zaangażowanie we wszystkie działania mają kluczowe znaczenie w zapewnieniu inkluzji osób niepełnosprawnych, a także poprawy skuteczności i odpowiedzialności.

W pracach nad Strategią w dużym stopniu uczestniczyły organizacje reprezentujące osoby niepełnosprawne, w tym Międzynarodowy Sojusz w sprawie Niepełnosprawności. Przyczyniły się one również do opracowania wskazówek technicznych i karty wyników dla zespołów krajowych.

Wyzwania, możliwości i rozwiązania

Przyjęcie Strategii stało się czynnikiem wyzwalającym większe zaangażowanie podmiotów Organizacji Narodów Zjednoczonych w inkluzję osób niepełnosprawnych i przyniosło pierwsze, wymierne korzyści. Dla tych, którzy już przywiązują wagę do włączania społecznego osób niepełnosprawnych, Strategia dostarczyła konkretnych ram dla zrównoważonej transformacji. Podmioty z ograniczonym lub bez doświadczenia w zakresie inkluzji osób niepełnosprawnych, w niektórych przypadkach po raz pierwszy zostały poproszone o zastanowienie się, w jaki sposób należy podejść do tej kwestii, by mogły podjąć pierwsze działania. Patrząc całościowo, Strategia pełni funkcję „mapy drogowej”, która jest kluczem do zapewnienia, że środki i praktyki związane z inkluzją osób niepełnosprawnych będą systematycznie i w sposób trwały włączane do odpowiednich programów i działań.

Otrzymane sprawozdania pokazały również istnienie różnic pomiędzy poszczególnymi podmiotami oraz potrzebę przyspieszenia postępu w całym systemie. Wyniki odzwierciedlają fakt, że od czasu przyjęcia Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych wiele podmiotów z opóźnieniem wdrożyło działania na rzecz włączania osób niepełnosprawnych. Mimo że wiele z nich nadal nie osiągnęło zakładanych celów, widać ogólne zaangażowanie i ambicje, by czynić w tym zakresie postępy. Informacje zwrotne z ww. sprawozdań pozwoliły również na identyfikację obszarów, w których istnieją luki, obszarów, gdzie konieczne jest budowanie potencjału i wsparcie techniczne w celu zinstytucjonalizowania zrównoważonych praktyk i procedur sprzyjających inkluzji oraz obszarów wymagających szybkich postępów, na przykład konsultacji z organizacjami osób niepełnosprawnych. Konieczne jest opracowanie dalszych wytycznych dotyczących konsultacji w sprawach ogólnych oraz tych związanych z niepełnosprawnością.

Mimo że pandemia COVID-19 stanowi dla wszystkich wyzwanie, stwarza też okazję do wdrożenia synergistycznych działań w ramach Organizacji i budowania bardziej równych, zrównoważonych i sprzyjających włączeniu społecznemu społeczeństw. Wysiłki podejmowane w celu wdrożenia Strategii przez poszczególne podmioty mogą zostać utrudnione przez zwiększone obciążenie pracą i zmianę priorytetów w kontekście kryzysu związanego z pandemią. Podmioty wykorzystują jednak okazję do reorganizacji w celu podjęcia skuteczniejszych działań i planowania, aby już na samym początku procesu nikogo nie pomijać. Przyczynia się to do bardziej inkluzyjnego podejścia do powrotu do zdrowia w ramach planów odbudowy. Niezwykle ważne jest, aby wysiłki te nadal odzwierciedlały i uwzględniały wielorakie i przecinające się formy dyskryminacji, z jakimi spotykają się osoby niepełnosprawne, w celu zapewnienia, że grupy najbardziej marginalizowane społecznie, na przykład niepełnosprawne kobiety czy dzieci i osoby niepełnosprawne przebywające w instytucjach lub placówkach humanitarnych, nie zostaną pominięte.

Strategia, poprzez wzrost zaangażowania na rzecz osób niepełnosprawnych w całej ich różnorodności, przyczynia się do zmiany sposobu myślenia i wartościowania. Jest to możliwe dzięki temu, że wzywa się w niej do silnego przywództwa w jednostkach, które będzie kierowało procesem jej wdrażania w sposób znaczący i trwały. Testem sprawdzającym będzie utrzymanie tempa tych zmian, zakres włączenia problematyki niepełnosprawności do głównego nurtu projektów, programów i polityk na poziomie krajowym oraz zapewnienie wspólnego zobowiązania do uczynienia z Organizacji Narodów Zjednoczonych pracodawcy z wyboru dla osób niepełnosprawnych.

Najlepszym sposobem jego realizacji jest zapewnienie większej spójności i większego dostosowania między procesem wdrażania Strategii a Agendą 2030 w całym systemie Narodów Zjednoczonych. Obecne sprawozdanie z poczynionych postępów prac pokazuje rosnącą świadomość i konieczność włączenia problematyki niepełnosprawności do wszystkich programów i operacji, a także, mówiąc bardziej ogólnie, do ram współpracy Organizacji Narodów Zjednoczonych na rzecz zrównoważonego rozwoju. Organizacja zobowiązana jest do dalszego wzmacniania podejmowanych wysiłków poprzez zapewnienie lepszego gromadzenia, analizowania i rozpowszechniania danych z podziałem na niepełnosprawność i płeć, w sposób regularny i systematyczny, w celu kierowania programowaniem strategicznym i krajowym oraz wspierania trwałej odpowiedzialności.

Podjęte zostaną ukierunkowane wysiłki w celu lepszego kierowania operacjami pokojowymi i specjalnymi misjami politycznymi w zakresie angażowania się w proces realizacji założeń Strategii i spełniania jej wymogów. Przewiduje się podjęcie dodatkowych kroków w kierunku zwiększenia świadomości i rozwoju zdolności w zakresie inkluzji osób niepełnosprawnych oraz zwiększenia zaangażowania reprezentujących ich organizacji, aby kształtować rozwiązania na poziomie lokalnym i międzynarodowym. Wytyczne Stałego Komitetu Międzyagencyjnego w sprawie włączania Osób

Niepełnosprawnych w Działania Humanitarne mogą służyć jako ważne źródło informacji dla tych operacji i misji, które dążą do włączania osób niepełnosprawnych.

Dzięki procesowi sprawozdawczemu i pomocy technicznej, o którą zwróciły się poszczególne podmioty, stało się jasne, że podstawowe aspekty opartego na prawach podejścia do kwestii niepełnosprawności, przykładowo racjonalne usprawnienia i dostępność oraz uwzględnianie jej w procesach oceniania, komunikacji i zamówień publicznych, wymagają dalszego wzmocnienia, w tym lepszego zrozumienia podejścia przekrojowego. Podmioty o silniejszej strukturze instytucjonalnej będą w stanie bardziej efektywnie wdrażać założenia Strategii.

Strategia przyczynia się do zmiany sposobu myślenia i wartościowania poprzez wzrost zaangażowania na rzecz osób niepełnosprawnych w całej ich różnorodności.

W przeszłości, w Organizacji Narodów Zjednoczonych bardzo niewiele środków finansowanych przeznaczano na działania związane z inkluzją osób niepełnosprawnych. Mimo że pierwsze sprawozdanie pokazuje, że w ramach istniejących funduszy można osiągnąć pewien postęp, nadszedł czas, by zapewnić oraz rozważyć uruchomienie dodatkowych środków finansowych w sposób sprzyjający włączeniu społecznemu. Rozważone zostanie wprowadzenie ogólnosystemowego wskaźnika niepełnosprawności w celu śledzenia procesu przydzielania środków finansowych i wydatków na rzecz inkluzji osób niepełnosprawnych, co umożliwi systemowi Narodów Zjednoczonych zidentyfikowanie braków w zasobach finansowych i zobowiązanie się do realizacji określonych celów.

Niniejsze, wstępne sprawozdanie dostarcza cennych wniosków i pokazuje, że osiągnięte sukcesy i wyzwania, jakie stoją przed poszczególnymi podmiotami, są częścią szerszego systemu. Przykładowo, sieci międzyagencyjne stanowią klucz do odblokowania i utworzenia drogi wielu podmiotom i departamentom, które są zależne od ich polityki i procedur. Ponadto koordynacja między podmiotami stanowi okazję do zbiorowego wykorzystania swojego doświadczenia Organizacji Narodów Zjednoczonych, jak również do połączenia zdolności i środków finansowych w celu zapewnienia dodatkowych działań i wzmocnienia wsparcia krajowych potrzeb i priorytetów w sposób spójny i zintegrowany. Ponadto podmioty systematycznie zgłaszały potrzebę uzyskania wytycznych i przykładów dobrych praktyk z powodu braku wewnętrznego potencjału i wiedzy specjalistycznej. Dotyczy to w szczególności obszarów, w których odnotowano największe braki, takich jak konsultacje, zamówienia publiczne i komunikacja. Należy gromadzić zasoby finansowe i wdrażać dobre praktyki, aby pomóc podmiotom uniknąć powielania podejmowanych wysiłków oraz umożliwić im wzajemną wymianę doświadczeń i uczenie się od siebie nawzajem.

Wnioski i rekomendacje

Strategia Organizacji Narodów Zjednoczonych na rzecz Włączania Osób Niepełnosprawnych zapewniła unikalny plan na rzecz większej inkluzji osób niepełnospraw-

nych. Zachęcające jest to, że niniejszy raport z poczynionych prac wskazuje na wysoki poziom zaangażowania wszystkich podmiotów oraz postępy w zbliżaniu się do spełnienia zawartych w niej wymagań. Strategia spełnia swój cel, jakim jest podnoszenie świadomości, ułatwianie długoterminowego planowania strategicznego, dostarczanie swoistych wytycznych związanych z działaniami całego systemu oraz tworzenie platformy przeznaczonej do koordynacji i dzielenia się specjalistyczną wiedzą na temat włączania społecznego osób niepełnosprawnych. Ponadto w ramach tego działania określone zostały zasady dobrych praktyk, które podmioty mogą wziąć pod uwagę przy wdrażaniu własnych strategii i planów. W sprawozdaniu określono również obszary, w których konieczna jest poprawa, aby zagwarantować, że Organizacja Narodów Zjednoczonych jest zdolna do realizacji założeń Agendy 2030 i działań na rzecz powrotu do zdrowia osób niepełnosprawnych w czasach pandemii COVID-19.

Organizacja Narodów Zjednoczonych musi nadal dążyć do celu i czynić szybsze postępy, a wszystkie podmioty muszą stale podejmować wysiłki na rzecz realizacji założeń Strategii. Będę nieustannie wzywał przywódców systemu Narodów Zjednoczonych do dalszych prac związanych z jej wdrażaniem oraz do składania corocznych sprawozdań z postępów w jej realizacji, w tym z konkretnych planów działania. Stałe kierownictwo przywódców i koordynatorów będzie miało zasadnicze znaczenie dla powodzenia realizacji wyznaczonych celów. Zachęcam ich do przeznaczania odpowiednich zasobów ludzkich i finansowych na rzecz inkluzji osób niepełnosprawnych poprzez lepsze wykorzystanie istniejących zasobów oraz przydzielenie dodatkowych, w szczególności w celu podjęcia działań związanych ze zidentyfikowanymi już obszarami słabych punktów, które grożą zahamowaniem postępu prac.

Wsparcie ze strony Państw Członkowskich ma kluczowe znaczenie i odgrywają one ważną rolę w kierowaniu Organizacją Narodów Zjednoczonych w zakresie wspierania większej inkluzji osób niepełnosprawnych we wszystkich jej działaniach, w tym w organach zarządzających Organizacji. W związku z tym zwracam się do Państw Członkowskich o dalsze wspieranie, również finansowe, zaangażowania systemu w realizację i skuteczne wdrażanie Strategii, o czym będę regularnie informował Zgromadzenie Ogólne.

Strategia została przyjęta z myślą o przełożeniu jej na działania, zasady, wartości i zobowiązania Organizacji Narodów Zjednoczonych, w tym tych na rzecz osób niepełnosprawnych. Organizacja będzie starała się podnieść standardy swoich działań w zakresie włączania społecznego osób niepełnosprawnych i doprowadzić do jednolitej, przełomowej i trwałej zmiany na rzecz osób niepełnosprawnych. Cel jest jasny: świat, w którym wszystkie osoby, w tym osoby niepełnosprawne, mają pełny głos w procesach decyzyjnych i w pełni korzystają z życia gospodarczego, społecznego, politycznego i kulturalnego. Chroniąc prawa osób niepełnosprawnych, zbliżamy się do przestrzegania podstawowych wartości i zasad Karty Narodów Zjednoczonych.